

izdevums
vieglajā
valodā

MAMA
KRĀSOJAMĀ
PARUNU
GRĀMATA

MANA
KRĀSOJAMĀ
PARUNU
GRĀMATA

Teksts: Viegļās Valodas speciālistu grupa – G.Anča, R.Aņisko, I.Banceviča,
R.Ģēgere, A.Kuīke, Dz.Store, I.Šmite, D.Varanauska, M.Vīksna, S.Zemberga
Vāks un ilustrācijas: Patrīcija Tinkuse
Makets: Mēness supe

©Viegļās valodas aģentūra 2004
©Patrīcija Tinkuse 2004

Grāmatu lasīja un krāsoja

Parunas

- Skrien kā vējš, atduras kā miets
- Ābols no ābeles tālu nekrīt
- Meliem īsas kājas
- Kas citam bedri rok, pats iekrīt
- Ar muti Rīgā ar darbiem aizkrāsnē
- Kā aklai vistai grauds
- Mucā audzis, pa spundi barots
- Ne viss ir zelts, kas spīd
- Izlietu ūdeni nesasmelsi
- Rīta stundai zelts mutē
- Solīts makā nekrīt
- Melns darbs, balta maize
- Cilvēku pazīst, kad kopā puds sāls apēsts
- Neskaties vīru no cepures
- Bailēm lielas acis
- Kas vainīgs, tas bailīgs

Skrien kā vējš, atduras kā miets

“Celies, dēliņ! Šodien apciemsim tanti Dzidru,”
māmiņa modina Jāni.

“Ņem grozu un salasi gatavākās un skaistākās ogas!
Būs tantei Dzidrai ciemakukulis,” saka māmiņa pēc brokastīm.

“Janka! Laižam uz upi!” dārzā sauc kaimiņu Mārtiņš.

“Salasīšu zemenes, tad aiziešu.
Gaidi mani!” bēdīgi saka Jānis

“Pasteidzies, citi puikas jau ir tur.
Gribam rīkot peldēšanas sacensības,”
nosauc Mārtiņš un acumirkļi nolec no žoga.

Jānis steidzas.
Zemenes ir tik nejaukas un viltīgas!
Tās paslēpjas zaļajās, lielajās lapās.
Nez no kurienes dobēs tik daudz smilgu?

Tālumā pie upes skan bērnu balsis.
Diena kļūst arvien karstāka.
Zemenes arvien vairāk paslēpjas lapās.
Visas Jāņa domas ir tur - pie upes.
Zēns sāk steigties.
Gar acīm aizzib lapas, ogas un smilgas.
“Uh!” izdveš Jānis un noslauka sviedrus.
Beidzot groziņš ir pilns!

“Mammu, es eju peldēties!” ieejot virtuvē, jau pa gabalu sauc Jānis.
“Jāni! Vai šo grozu mēs varēsim nest Dzidras tantei?
Tur jau lapu un smilgu vairāk nekā ogu,” saka mamma.
Zēns noliec galvu, piesarkst un klusē.

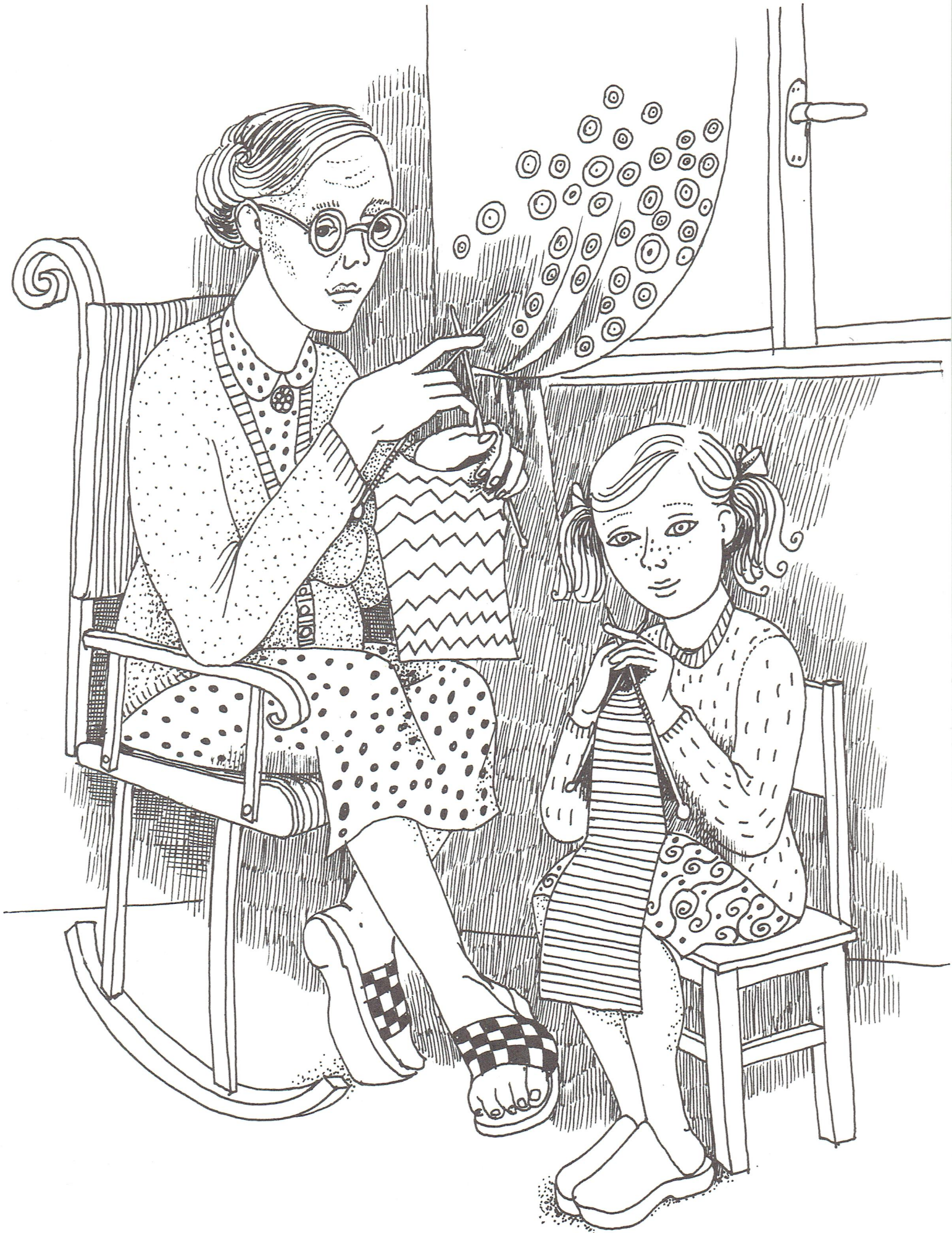
Ābols no ābeles tālu nekrīt

Ieviņas omīte bija liela adītāja.
Omīte adīja siltus džemperus, cimodus un zeķes.

Kādu dienu klases meitenes sāka lielīties ar savām šallēm.
„Re, kāda man sarkana ar bārkstīm galā!” teica Ruta.
„Bet man raiba – mīksta un pūkaina,” piebalsoja Sanita.
Ieviņas šallīte bija pavisam parasta – pelēka.

Pēc stundām Ieviņa steidzās uz mājām.
„Omīt, man vajag noadīt jaunu šallīti – ļoti, ļoti skaistu!”
Ieviņa jau durvīs sauca.
„Man, Ieviņ, nebūs laika.
Jāpabeidz tētīm adīt darba džemperis.
Citādi viņam auksti,” omīte atbildēja.

Ko nu? Ieviņai tik ļoti gribējās jaunu šalli.
“Tad es mēģināšu adīt pati,” teica Ieviņa.
“Es varu palīdzēt tev izvēlēties rakstu,” omīte piedāvājās.
Ieviņai ļoti labi veicās adīšana.
Drīz vien viņa noadīja šallīti un cepurīti.
Omīte priecājās par Ieviņas adījumiem.
Viņa nodomāja:
”Mana mazmeitiņa Ieviņa arī būs laba rokdarbniece.”

Meliem īsas kājas

Jau vairākus gadus Jānis mācījās mūzikas skolā.

Viņš spēlēja klavieres.

Ne vienmēr Jānim to gribējās darīt.

“Šodien uz mūzikas skolu neiešu.

Aiziešu pie Kaspara paspēlēt datorspēles,” viņš nodomāja.

Domāts, darīts.

Viņš negāja uz mūzikas skolu arī nākamajā dienā.

Vakarā māmiņa jautāja: “Kādas tev atzīmes mūzikas skolā?”

“Ļoti labas!” atbildēja Jānis.

Nākamajā vakarā Jānis atkal aizgāja pie Kaspara.

Kad viņš pārnāca, māmiņa jau bija mājās.

“Kā gāja mūzikas skolā?” viņa jautāja.

“Ļoti labi.

Mēs ar Andri šodien palikām skolā ilgāk.

Mums drīz būs koncerts,” Jānis teica.

Bet Andris sēdēja blakus istabā.

Tā māmiņa uzzināja, ka Jānis melo.

Kas citam bedri rok, pats iekrīt

Jancis pārnāca no skolas.
Mamma un tētis vēl bija darbā.
Vecākais brālis Māris bija aizgājis uz treniņu.
Jancis taisnā ceļā devās uz virtuvi.
Viņš bija ļoti izsalcis.
Jancis uzsildīja zupu, sautējumu un paēda.
Saldētavā viņš ieraudzīja kārbu saldējuma.
"Ekselence! Šokolādes saldējums!
Tas man vislabāk garšo!" Jānis nodomāja.
Pa vienam kumosīnam vien saldējums pazuda Janča vēderā.
Kārba bija tukša.

Pārnāca mamma.
Viņa sāka gatavot vakariņas.
"Kur saldējums?" mamma jautāja Jancim.
"Gribēju vakariņās pagatavot īpašu saldo ēdienu."

Jancis atbildēja: "Laikam Māris visu apēdis."
"Tad būs jāiztiek bez saldā ēdiena," mamma bēdīgi noteica.
Otrā rītā Jancis bija saslimis.
Viņam sāpēja kakls un bija augsta temperatūra.

Ar muti Rīgā ar darbiem aizkrāsnē

Šogad Ilze uz skolu atnāca ļoti priecīga.

„Mēs pārvācamies uz jaunu dzīvokli,” viņa visiem stāstīja.

„Man ir pašai sava istaba!”

- „Es sašuvu jaunus aizkarus savam logam!”

- „Esmu sākusi izšūt jauku galdautiņu.”

- „Manā istabā pie sienas sakārti dažādi plakāti.”

- „Esmu jau sakārtojusi visas savas grāmatas.”

- Ilze katru dienu stāstīja par saviem darbiem.

”Aiziesim pie Ilzes!” klases meitenes nolēma.

“Viņa noteikti priecāsies.

Ilze varēs parādīt mums savu istabu.”

Sestdienas rītā meitenes piezvanīja pie Ilzes dzīvokļa durvīm.

Ilze atvēra.

„Vai, meitenes!” viņa izskatījās pārsteigta un samulsusi.

„Mēs gribam redzēt tavu jauno istabu!” meitenes jautri čaloja.

„Mēs jau vēl tikai iekārtojamies,” Ilze klusi teica.

„Mana istaba ir pa labi.”

Meitenes iegāja istabā.

Kur ir jaunie aizkari, kur izšūtā sedziņa?

Istabas vidū mētājās tukšas kastes.

Logs bija netīrs un bez aizkariem.

Grāmatu plaukti piemētāti ar papīriem.

„Vai tāda ir tava jaunā istaba?” jautāja meitenes.

Kā aklai vistai grauds

Šodien māmiņai dzimšanas diena!
Mēs ar tēti viņai dāvināsim ziedus.
Māmiņas vismīļākos ziedus – gerberas.

“Pērc, Dacīt, dzeltenās,” atvadoties klusi saka tētis
un ieliek man plaukstā 5 latus.
Ātri ielieku naudu maciņā un maciņu mēteļa kabatā.

Uz skolu braucu ar autobusu.
Es izņemu no kabatas mēnešbiļeti.
Uzrādu to konduktorei.

Skolā gribu ielikt maku somā.
”Bet kur ir nauda?”
Nav ne maka, ne naudas.

Pirmā ir darbmācības stunda.
Nedzirdu neko, ko saka skolotāja.
“Māmiņai nebūs dāvanas...
Tētis būs dusmīgs... Man būs kauns...”
nesakarīgas domas šaudās man pa galvu.

“Neguli!” mana draudzene Asja parausta mani aiz piedurknes.

”Bija ļoti patīkami vērtēt jūsu darbus – rokdarbu kastītes.
Viens no labākajiem darbiem ir Dacei.
Kastīte ir kārtīga, glīta.
Tā varētu būt skaista dāvana kādam mīlam cilvēkam,” saka skolotāja.

Es neticu savām ausīm.
Sirds priekā dun kā neprātīga.
Urā! Urā! Man ir dāvana māmiņai.
Tētīm pastāstīšu par pazudušo naudu.
Bet dāvana taču ir!
Tā ir manis pašas gatavota.

Mucā audzis, pa spundi barots

“Šodien vakarā es iešu uz operu!” Gints lepni paziņo draugiem.
“Tas, protams, nav hokeja vai futbola mačs.
Tomēr sava veida izklaide,” viņš stāsta.

Gints ir Operas teātrī.
Viņam mugurā ir džinsi.
Kājās – krosa kurpes.
Gints lepni soļo pa zāli un apsēžas savā vietā.

“Žēl, ka Aivars nesēž man blakām!
“Mēs varētu papļāpāt un apēst popkornu,” Gints nodomā.
“Hei, Aivi! Kur te var nopirkt popkornu?” zēns skaļi uzsauc.
Vairāki cilvēki paskatās uz Gintu.
Aivars paskatās un pieliek pirkstu pie lūpām.
Gints nesaprot, kāpēc draugs neatbild.

Gints ērti apsēžas krēslā, iztiepj kājas.
Viņš zvina pa mobilo tālruni draugiem.
Gints stāsta par cilvēkiem, ko redz.
Viņš stāsta, cik labi jūtas.
Gints runā skaļi.
Sarunu var dzirdēt gandrīz visi zālē sēdošie.

Pēkšņi viens vīrietis pieliecas un klusām saka Gintam:
“Esi gan tu, dēliņ, mucā audzis un pa spundi barots.
Nezini, kā operā jāuzvedas.”

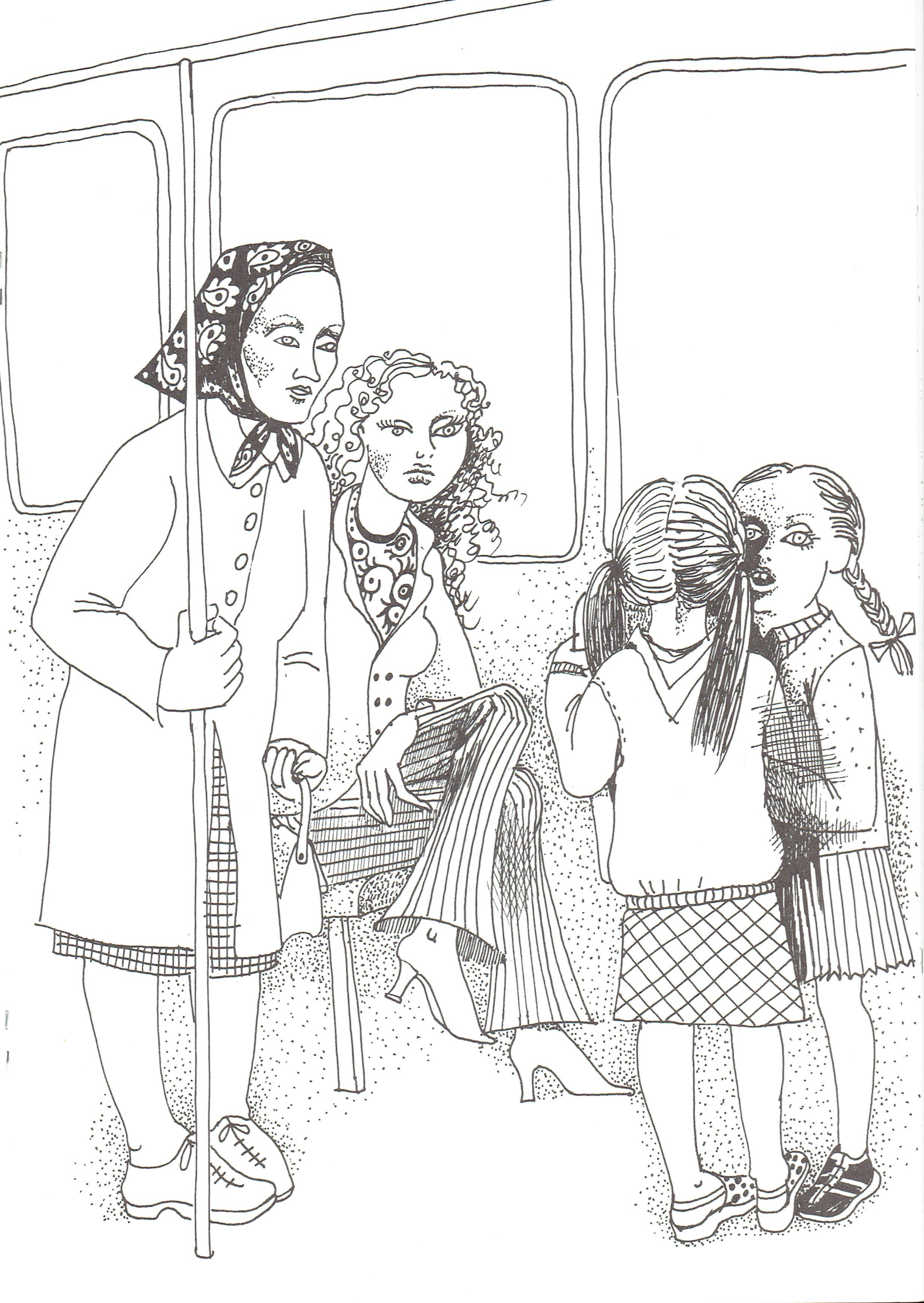

Ne viss ir zelts, kas spīd

Liene un Ieva brauca tramvajā.
Viņām blakus stāvēja ļoti skaista meitene.
„Paskaties, kāda kleita!” Liene čukstēja draudzenei.
Meitenei mugurā bija koši sarkana kleita.
“Viņai ir tik skaistas rotaslietas!” teica Ieva.
Meitenes rotaslietas patiešām bija skaistas.
Uz kakla meitenei bija spoža ķēdīte,
uz pirkstiem spīdēja vairāki gredzeni.

Tramvajā bija daudz cilvēku.
Visi brauca mājās no darba.
Pieturā viena vieta atbrīvojās.
Meitene tūdaļ tur apsēdās.
“Man ir ļoti grūti nostāvēt.
Varbūt es varētu apsēsties,” lūdza kāda veca sieviete.
Viņa turēja rokās milzīgu somu.
Viņa bija ļoti nogurusi.
“Nekā nebija!
Ja varējāt braukt uz tirgu, varat arī pastāvēt,” atcirta meitene.

Lienei un Ievai bija vecās sievietes žēl.
“Cik nepieklājīga meitene,” teica Ieva.
“Viņa pat nepažēloja vecu cilvēku.”
“Meitene tik tiešām neprot uzvesties,” piebiedrojās Liene.
“Mums šī meitene vairs nemaz neliekas skaista,” nosprieda abas draudzenes.

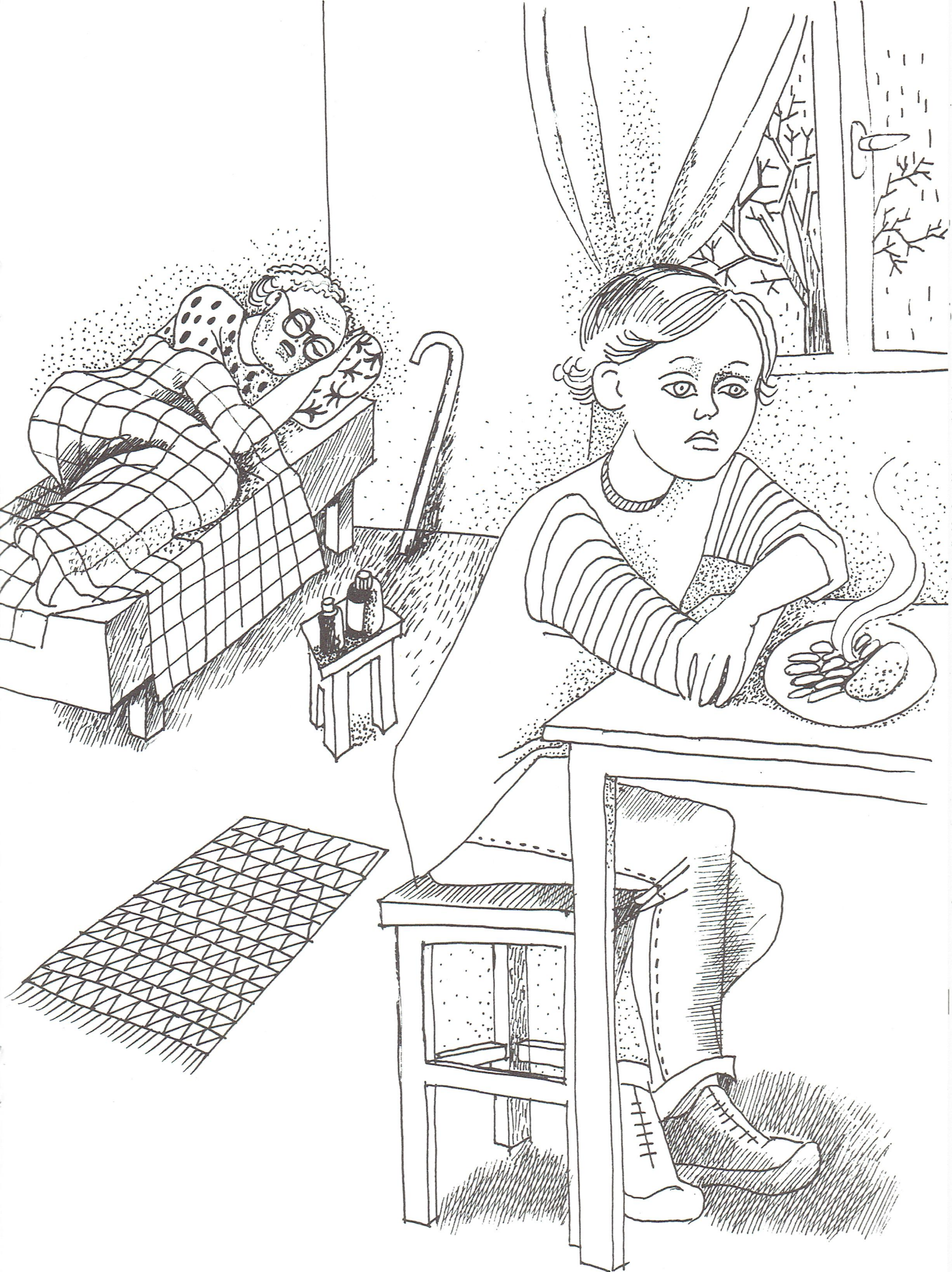
Izlietu ūdeni nesasmelsi

Jānītis dzīvoja kopā ar vecmāmiņu.
Viņi bieži viens otram palīdzēja.
Ja zēns ko nemācēja izdarīt, vecmāmiņa deva padomu.

Kādu dienu vecmāmiņa lūdza:
“Jānīt, atnes malku no šķūnīša!”
Zēns tajā brīdī lasīja grāmatu.
Stāsts bija tik interesants.

“Man nav laika. Atnes malku pati!” Jānītis noburkšķēja.
Vecmāmiņa lēnām aizgāja uz malkas šķūnīti.

Pusdienās pie galda Jānītis bija viens.
Vecmāmiņa gulēja gultā.
Viņa sacīja:
“Dēliņ, man ļoti sāp mugura, nevaru piecelties.”
Jānītis saprata, ka viņa vainas dēļ vecmāmiņa jūtas slikti...
“Kā lai izlaboju izdarīto?” zēns domāja.
Pateiktos vārdus atpakaļ paņemt nevar.

Rīta stundai zelts mutē

Zane ir Lauras draudzene.
Zane dzīvo pilsētā, bet Laura – laukos.
Zane bieži brauc ciemos pie Lauras.
Meitenes rotaļājas pļavā.
Iet peldēties uz ezeru.
Ir tik labi atpūsties!
Kādu dienu Lauras vecmāmiņa teica:
“Meitenes, vai jūs varētu palīdzēt ravēt dārzu?
“Jā, mēs labprāt to darīsim!” atsaucās meitenes.

No rīta Laura piecēlās ļoti agri.
Viņa nomazgājās pie akas un gāja uz dārzu.
Rīta agrumā darbs veicās labi.
Drīz burkānu dobē nebija nevienas nezāles.
Bet ko darīja Zane?
Viņa nevarēja pamosties.
Zvanīja modinātājs.
“Pagulēšu vēl kādu stundiņu,” Zane nodomāja.
Meitene piecēlās vēlu.
Bija karsti, un ravēt bija grūti.
Zane atskrēja mājās.
“Man lauku darbi nepatīk,” viņa raudādama sacīja.
“Tev vajadzēja celties agri no rīta.
Tad visi darbi labi veicas,” teica vecmāmiņa.

Solīts makā nekrīt

Ivars un Gatis bija vislabākie draugi.

Viņi visu darīja kopā.

No rīta kopā gāja uz skolu.

Vakarā kopā gatavoja stundas.

Brīvdienās kopā spēlējās.

Kad pienāca ziema, Gatim uzdāvināja ragaviņas.

Koši sarkanas ar spožām sliecēm.

Viņam tās ļoti patika.

Jau pirmajās brīvdienās viņš aicināja draugu:

„Iesim uz kalnu pavizināties!”

Ivars bēdīgi nodūra galvu:

„Man nav ragaviņu! Ko es darīšu uz kalna?”

„Neuztraucies!” draugs viņu mierināja:

„Vienu reizi ar ragaviņām nobraukšu es, tad tu, un tad atkal es.

Tā braukāsim visu laiku, un mums abiem būs jautri.”

Zēni aizgāja uz tuvējo kalniņu.

Gatis uzvilka ragaviņas kalnā un priecīgs laidās lejā.

Tas bija tik jauki!

Pieskrēja Ivars un sauca:

„Dod, es uzvilksu ragaviņas kalnā, lai arī varētu nobraukt!”

„Man pašam ļoti patīk braukt. Varbūt vēlāk...”

atbildēja Gatis.

Ivars apjucis palika stāvot:

“Gatis taču man solīja!

Vai tā var rīkoties mans labākais draugs?”

Ivaram acīs sariesās asaras.

Vēl brīdi pagaidījis, zēns bēdīgs aizgāja uz mājām.

Melns darbs, balta maize

Katru gadu Ilze un Pēteris vasarā dzīvo laukos pie tantes Lienes.
Vasarā laukos visiem ir daudz darba.
Jāravē dārzs, jāpļauj un jāžāvē siens.
Lienes tante priecājas, ka Ilze un Pēteris ir čakli palīgi.

Šodien bērni palīdz savākt sienu gotiņai.
Diena ir ļoti karsta.
“Ak, kaut es varētu iet uz upi!
Kaimiņu zēni tur jau sen aizgāja,” gaužas Pēteris.

“Nečīksti! Strādā!
Drīz jau darbu pabeigsim,” mudina Ilze.

“Es vairāk nevaru. Man sāp galva.
Rokas arī vienās tulznās.
Netici?” Jānis saka un rāda sastrādātās rokas māsai.

Arī Ilze ir nogurusi.
“Labi būtu, ja kāds nāktu palīgā,” viņa domā.

“Skaties! Skaties!” sauc Jānis un rāda uz māju pusi.
Tur nāk tante Liene.
Viņa paņem grābekli.
Visi kopā darbu pabeidz ātri.
“Atnesu jums pīrāgus un pienu!” tante Liene saka.
“Paēdīsim un tad uz upi peldēties!”

Cilvēku pazīst, kad kopā puds sāls apēsts

Aldis un Lelde sadraudzējās nesen.

Viņi satikās kinoteātrī.

Viņu vietas bija līdzās.

“Kā patika filma?” jautāja Aldis.

“Tā nekas,” paraustīja plecus Lelde.

Viņi izgāja no kinoteātra.

Bet bija sācies lietus.

Lija ļoti stipri, bet Lelde mājās bija aizmirsusi lietussargu.

Aldis piedāvāja viņu pavadīt uz mājām.

Tā sākās Alda un Leldes draudzība.

“Aldis ir brīnišķīgs!

Viņš sagaida mani pie skolas un palīdz nest somu.

Sūta uz mobilo telefonu jaukas ziņas.

Es esmu tik laimīga kopā ar Aldi!” Lelde stāstīja draudzenei.

Viņa bija pārlicināta, ka pazīst puisi ļoti labi.

Kādu dienu Aldis uzaicināja Leldi uz drauga dzimšanas dienu.

Tur bija daudz jauniešu.

Skanēja mūzika, un daži dejoja.

„Aldi, tu tik sen neesi redzēts!” vairāki puisi iesaucās.

Aldis ātri iejuka draugu bariņā.

Puišiem bija tik daudz interesanta, par ko runāt.

Bet Lelde stāvēja pavisam viena.

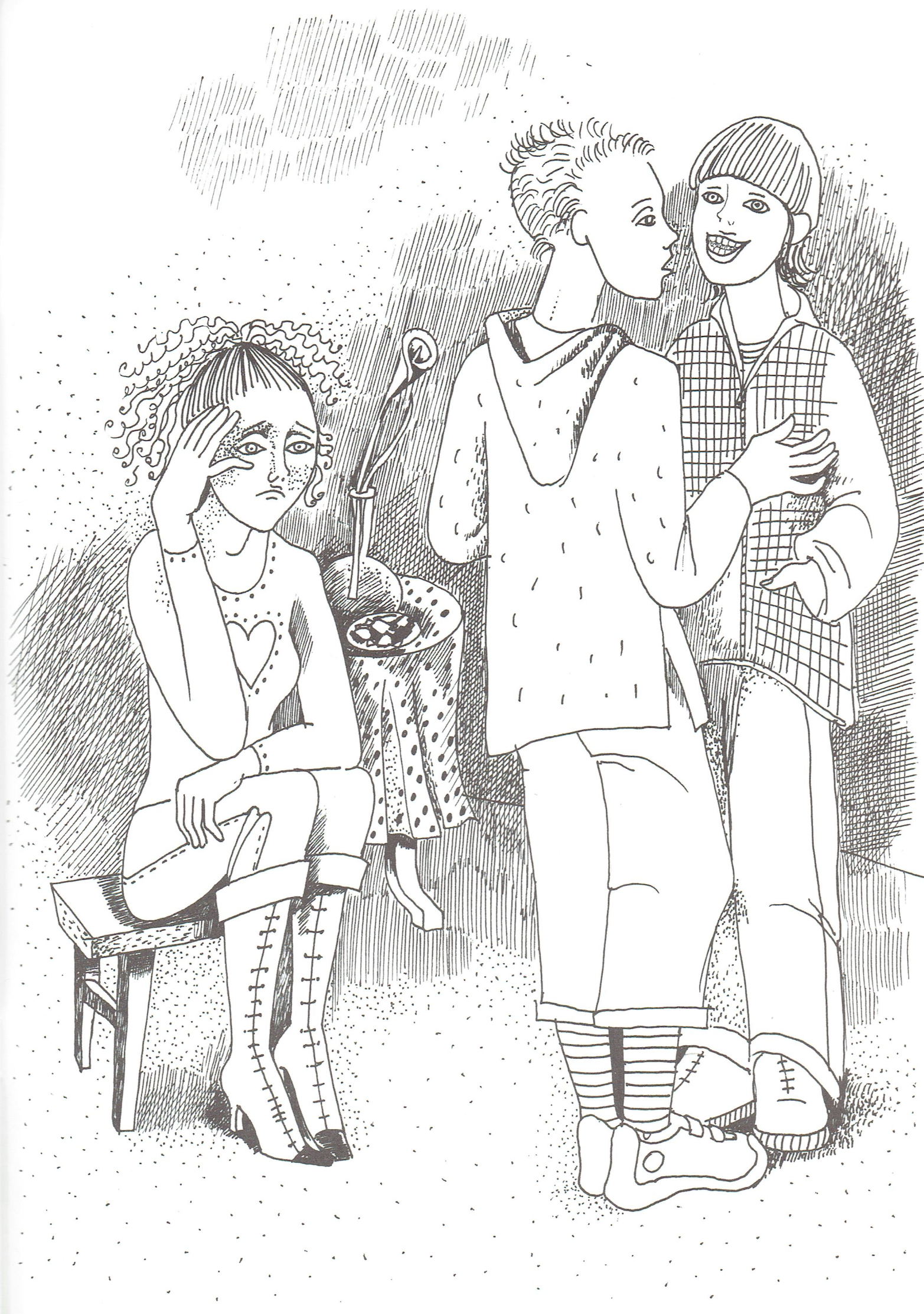
Viņa nevienu nepazīna.

Aldis meiteni bija aizmirsis.

Brīdi pagaidījusi, Lelde aizgāja mājās.

Aldis to pat nepamanīja.

Bet Lelde nodomāja: „Cik slikti es pazinu šo zēnu!”

Neskaties vīru no cepures

Bija saulaina un silta rudens pēcpusdiena.
Juris, Aivars un Ģirts pagalmā spēlēja bumbu.
Viņi sevi uzskatīja par lieliem, jo mācījās 5. klasē.
Smilšu kastē rotaļājās mazā Lienīte.
Šūpolēs šūpojās Kaspars.
Viņš tikai šogad sāka iet skolā.

Te nez no kurienes pagalmā uzradās suns.
Suns bija liels un melns un izskatījās dusmīgs.
Suns ieraudzīja bumbu un skrēja tai pakaļ.
Bumba pieripoja pie smilšu kastes.
Mazā Lienīte nobijās un sāka raudāt.
Lielie zēni nekustējās ne no vietas.
Kaspars piesteidzās pie Lienītes.
"Neraudi, nebaidies!" viņš meiteni mierināja.

"Labs suns. Ej projām! Ej uz savu māju!" Kaspars mierīgi teica sunim.
Suns paluncināja asti, vēlreiz apostīja bumbu un aizskrēja.
"Paldies!" Lienīte klusu nočukstēja.
"Kaspar! Nāc, būsi mūsu vārtsargs!" aicināja lielie puikas.

Bailēm lielas acis

Kādu dienu Kārlis bija mājās viens.
Viņš paēda pusdienas, uzspēlēja datorspēli.
Pēc tam sāka gatavot mājas darbus.
Pēkšņi viņš sadzirdēja savādu troksni.
“Varbūt kļavas zars sitas logā?” viņš domāja.
Kārlis piegāja pie loga.
Ārā vēja nebija.

Kārlis ieklausījās.
Savādais troksnis skanēja gaitenī.
“Varbūt zagļi grib ielauzties mūsu dzīvoklī?”
nobijies domāja Kārlis.

Troksnis kļuva skaļāks, tad klusāks.
Un tad notika visbriesmīgākais.
Kārlis dzirdēja, kā durvis kāds atslēdz un...

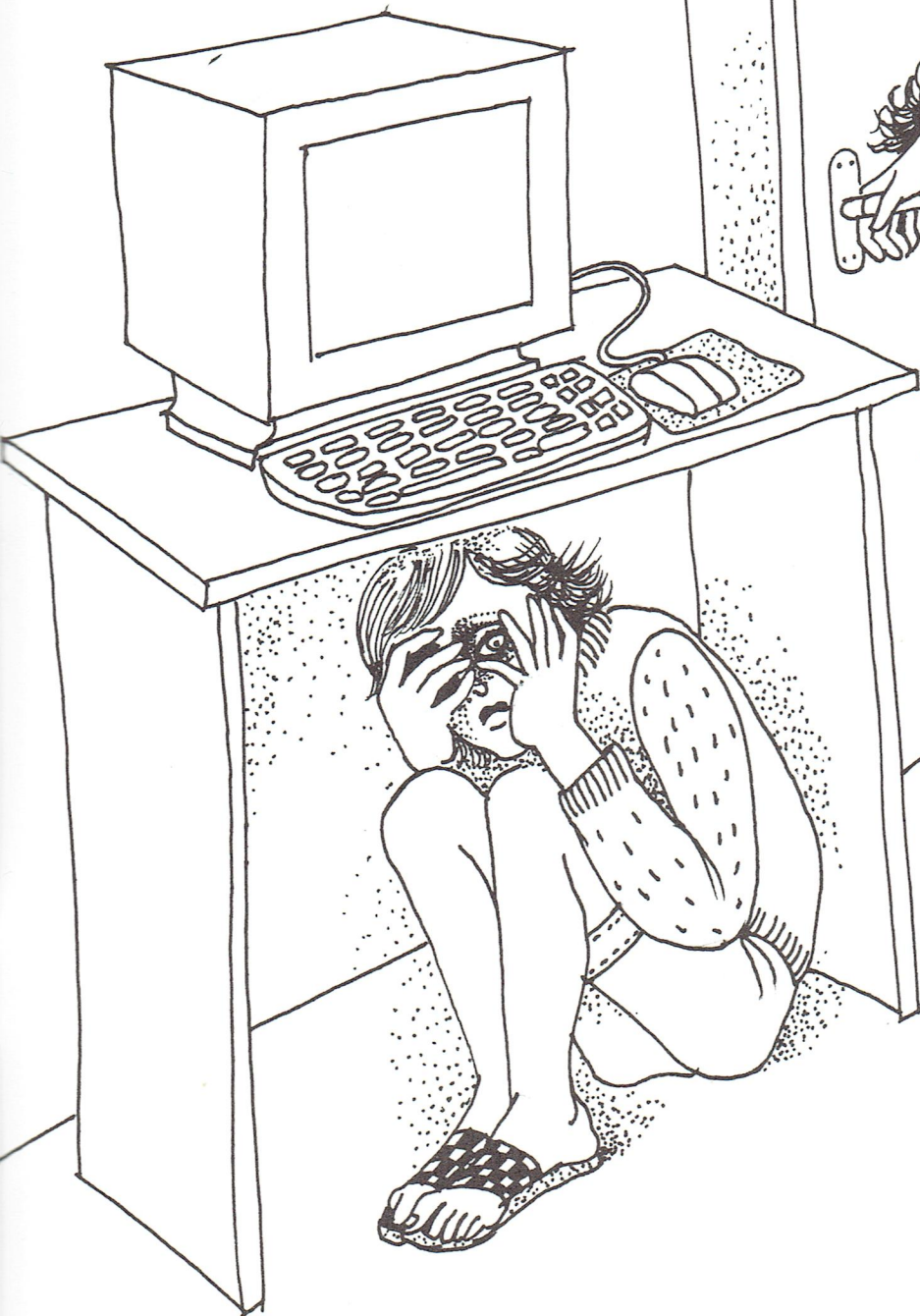
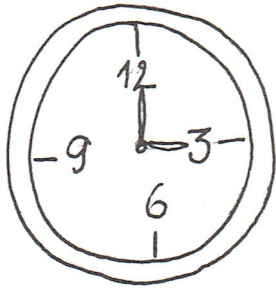
“Zagļi! Ko viņi izdarīs ar mani?
Kur lai no viņiem noslēpjos?” Kārlis domāja.

Kārlis tik tikko paspēja palīst zem rakstāmgalda.
Sirds sitās tik stipri!

“Dēliņ, kas noticis?
Kāpēc tu sēdi zem rakstāmgalda?”
atskanēja māmiņas mierīgā balss.

Kārlis apķērās māmiņai ap kaklu.
“Es biju tik ļoti nobijies!” viņš stāstīja.
“Troksnis, tas dīvainais troksnis mani ļoti nobaidīja!”
Kārlis nevarēja rīmties.

“Dēliņ! Manu dēliņ!
Tas taču mūsu jaunais pulkstenis,” teica māmiņa.

Kas vainīgs, tas bailīgs

Šodien Murim bija priecīga diena.
Saimniece jau no paša rīta aizbrauca uz veikalu.
Kaķi viņa aizmirsa izlaist ārā.
Taču Murim to tik vien vajadzēja!
Virtuvē uz galda bija desas gabals.
Šķīvī – vistas ādiņas.
„Nu tik pamieļošos!” domāja Muris.
„Bet tā taču nedrīkst!
Man nav atļauts kāpt uz galda.
Saimniece noteikti būs dusmīga,” Muris prātoja.

Tomēr desa un vistas ādiņas smaržoja tik kārdinoši!
Muris uzkāpa uz galda, bailīgi palūkojās apkārt un paķēra vienu ādiņu.

Bailīgi paķēra un zem galda apēda nākošo.
Drīz jau kaķis pavisam droši sēdēja uz galda un ēda.

Tad Muris apmierināts apgūlās uz grīdas.
Vēders bija pilns.
Saulīte caur logu patīkami sildīja.
Muris aizmiga un miegā murrāja.

„Manu mīļo kaķīti! Tu biji viens palicis mājās.
Nāc, es tevi samīļošu!” teica saimniece.
Bet Muris tik atglauda ausis un bēga zem dīvāna.
Viņš zināja, ka ir slikti darījis.

Šis grāmatas izdevējs ir sabiedriskā organizācija „Vieglās Valodas aģentūra”, kas darbojas, lai ikvienam mūsu valstī būtu iespēja lasīt un saprast izlasīto. Grāmatā ir skaidrotas latviešu tautas parunas un sakāmvārdi. Tās lasītāji grāmatas ilustrācijas var gan papildināt, gan izkrāsot paši. Grāmata ir izdota valsts dotētās apakšprogrammas ietvaros.

Atsauksmes par grāmatu gaidīsim pa e-pastu vvagentura@inbox.lv

